

Interkulturní kompetence

V současném globalizovaném světě je schopnost komunikovat s lidmi z celého světa životně důležitá. Právě v období vzrůstajících možností zahraničních kontaktů, zvyšující se poptávky po soukromé i profesní mobilitě a rychlé výměny informací je potřeba poznávat „jiné národy, zvyky a názory“ oprávněná, jelikož obohacování se může dít za hranicemi našeho mateřského jazyka.

Poznání a **porozumění odlišným kulturám** předchází porozumění vlastní kultury, jejíž jsme součástí.

Existuje řada způsobů, kterými můžeme reagovat na jedince s rozdílným myšlením a odlišným způsobem chování daným kulturou. Mohli bychom reagovat negativně dotčením, podezřením a intolerancí. Pokud jsme tolerantní, respektujeme právo jiných chovat se odlišně, i když s tím vnitřně nesouhlasíme. Pozitivně reagujeme, když můžeme;

- a. ukázat, že vnímáme hodnotu a pozitivní prvky jiné víry a praxe, i když jsme je nesdíleli,
- b. se zapojit do mezikulturního dialogu, výměny názorů a být otevřeni k revizi některé z vlastních myšlenek ve světle nových významů (a tím se od jiných kultur učit).

Vývoj vnímání příslušníků z jiných kultur jednotlivcem se výrazně děje během dětství a dospívání. K dispozici jsou velké individuální rozdíly ve vývoji postojů dětí k vlastním etnickým a národnostním skupinám a při rozvoji vnímání druhých. Někdy postoje dětí k lidem z jiných skupin se stanou více pozitivní s přibývajícím věkem, někdy tyto postoje zůstanou stále negativní, někdy zůstávají postoje neměnné. Vývoj postojů k příslušníkům jiných kultur je však možno identifikovat některými faktory;

- a) Rodinnými názory a postupy ve vztahu ke kulturním skupinám;
- b) Zastoupením kulturních skupin ve sdělovacích prostředcích, zejména v televizních a filmových (např. postoje k národnostním menšinám žijící na jednom území vůči majoritní společnosti);
- c) Obsahem školního vzdělávacího programu (tj. jak je zakotvena multikulturní výchova a vzdělávání);
- d) Osobními kontakty s jedinci z jiných kultur.

Aktivní občanství a mezikulturní občanství

Výrazem potřeby příslušníka dané národnosti skupiny je sám sebe definovat a kulturně se vyhradit. Buď se cítí být občanem svého města/regionu, občanem své země, nebo se vidí jako občan Evropy nebo jako občan světa. Je vhodné diskutovat o tom, zda vybraný typ občanství se ztotožňujete s většinou. Aktivní občanství znamená účast na životě společnosti podle některých práv a povinností a může probíhat na místní, regionální, národní a nadnárodní úrovni. Pro rozvoj aktivního občanství jsou požadovány mezikulturní a vícejazyčné kompetence. Aktivní mezikulturní občanství nám umožňuje spolupracovat s ostatními občany téhož státu nebo jiných států a provádět akce v multikulturní společnosti v mnohosti úrovních výše uvedených (místní, regionální, národní a nadnárodní).

Mezikulturní (interkulturní) setkávání

Interkulturní setkání může být zkušeností mezi lidmi z různých zemí nebo zkušeností mezi

lidmi z jiných kulturních prostředí ve stejné zemi, například z ostatních regionálních, jazykových, etnických či náboženských skupin.

Mezikulturní (interkulturní) zkušenosti

Mezikulturní zkušenosti je někdy obtížné absorbovat. Přicházejí rychle, nejsou organizované, a ne vždy dobře zapadají do existujícího rámce myšlení a zvyklostí. V jednání s rozličnými komunikačními partnery se učíme rozlišovat mezi 'vlastní' a 'cizí' s cílem předvídat a vyhnout se kulturně podmíněnému nedorozumění nebo k vyjednání podmínek vzájemného porozumění. Expozice jiné kulturní skupině a jiným způsobům myšlení a jednání vedou k novým způsobům, jak se dívat na vlastní kulturu.

Je doložena existence pozitivních změn v chování vyplývající z interkulturní zkušenosti; kdy jedinec vykazuje zvýšenou kulturní empatii, bere ohledy na problémy současného světa a má zvýšený zájem o situaci v mezinárodních vztazích, pakliže byla tato zkušenost pozitivní. Díky zpracování rozdílných pozitivních i negativních interkulturních zkušeností hovoříme o intelektuálním růstu jedince. Odborníci se shodují, že nové chápání světa dává impuls pro změnu v chování jedince, který začal myslet na sebe a svoji budoucnost jinými způsoby a v nových souvislostech.

Mezikulturní zkušenosti se vztahují na schopnost jedince ovládat interkulturní a cizojazyčné kompetence. Interkulturní kompetence zahrnují prvky jako a. znalosti jiných kultur, b. znalosti vzorců chování, c. citové postoje a emoce, d. vlastní chování jedince.

a Znalosti jiných kultur

Tento prvek je o objevování faktů a souvislostí mezi kulturami. Jedinec pomocí určitých schopností při interakci s lidmi jedná určitým způsobem, klade otázky, vyhledává informace a pomocí reálných setkání dojde k přenosu informací, které mohou formovat předpoklady, odbourávat předsudky a kulturní stereotypy do té doby vlastní jedinci.

b. Znalosti vzorců chování

Jde o přizpůsobení svého chování na nově vzniklou situaci nebo při setkání se s lidmi z rozdílného sociokulturního prostředí. Tento prvek je o vnímání rozdílnosti této komunikace a citlivosti jedince na volbu vhodných komunikačních nástrojů.

c. Citové postoje a emoce

Abychom byli schopni vnímat jiný názor a přistupovat k věci z jiného úhlu pohledu je vhodné promítnout si myšlenky a znát pocity všech jedinců, kteří se účastní komunikace. Tento prvek je o identifikaci pozitivní a negativní emoce a hodnocení těchto emocí a postojů.

d. Vlastní jednání

Aby se interkulturní setkání stalo zkušeností, musíme být schopni zhodnotit, jaké důsledky/dopady toto setkání mělo. Tento prvek dává zpětnou vazbu jedinci na své chování a jednání a je základem pro formování jeho osobnosti.

Jak mohou být interkulturní zkušenosti využity?

- pro vlastní potřebu zaznamenání si soukromé události
- pro použití ve školní třídě jako podkladový materiál ke konverzaci či diskuzi
- pro potřeby sebehodnocení nebo formativního hodnocení
- pro účely dalšího šíření své zkušenosti dle její povahy (rodičům, partnerovi, kamarádům, známým aj.)

Kdy mohou být interkulturní zkušenosti využity?

Je na flexibilitě a příležitostech uživatele, které náměty z reálných situací využije pro záznam informací o jiných národech a kulturních skupinách. Tato sekce by mohla být použita v pravidelných intervalech tak, že by žák/uživatel tvořil svou rostoucí sbírku úvah pro rozvíjení mezikulturního povědomí a dovedností, např. k záznamu netradičních, ale pravidelných svátků a oslav, kulturních setkání a událostí. Velice vhodné je využít tuto sekci po delším či kratším období prázdnin. Žáci/studenti mohou být daleko od domova, cestovat do jiné země nebo jiného regionu, účastnit se tábora a jiných vzdělávacích a volnočasových akcí, kde se mohou setkat se zajímavými lidmi. Ve škole by žákům/studentům měl být dán dostatek prostoru a povzbuzení pro vzájemné sdílení a zaznamenání si takovýchto interkulturních obohacení.

Použití sekce může být plánované a shodovat se s konkrétní připravovanou událostí pořádanou pro žáky jako je např. školní výlet/zájezd. Školy často organizují návštěvy cizích zemí. Každý student/žák může mít odlišné konkrétní zkušenosti, i když se výletu účastnil se svou školou. Učitel vede žáky k tomu, aby byli ochotni podělit se o své setkání s ostatními ve třídě. Žáci jsou vedeni, aby své zkušenosti reflektovali a přemýšleli o nich před zobecňováním individuální zkušenosti.

Je možné, že se Váš žák/student dostane do neplánované situace nebo nepředvídaného incidentu, ať už pozitivní nebo negativní povahy, které však mohou mít významný dopad na žákovo chápání jiných kultur. Velmi pak žákovi pomůže, když o události může hovořit, i pokud je pouhým svědkem. Mezikulturní zkušenosti jsou vzrušující, poučné, někdy děsivé, transformativní a často měnící život.

Rejstřík hesel:

Kultura

Slovo 'kultura' je spojena s postupy, přesvědčeními, hodnotami, symboly, tradicemi a zejména způsoby, jak žít a porozumět světu. Kultura je naučená (není vrozená) a skládá se z nepsaných pravidel společenské hry. *Je to kolektivní programování mysli, které odlišuje členy jedné skupiny od ostatních*¹. Kulturou lze chápat fixní, zděděné prvky různých národních, etnických a náboženských skupin. Tento způsob, jak mluvit o kultuře jako výrazný a zásadní rys konkrétní skupiny se nazývá dominantní diskurz. Kultura lze také chápat jako dynamické a měnící se, neustále obnovované jednotlivci a skupinami, které v interakci s ostatními z různých prostředí reagují na měnící se okolnosti.

Interkulturalita znamená otevřenost, zájem, vlastnost jedince být zvědavý a empatický k jedincům z odlišného sociokulturního prostředí. Interkulturalita je schopnost setkávat se s kulturní jinakostí a používat ji. Jejím účelem je jednak uvažovat o věcech, které jsou obvykle považovány za samozřejmost v rámci vlastní kultury a životního prostředí, a jednak zhodnotit vlastní každodenní vzory vnímání, myšlení, cítění a chování s cílem vyvinout větší soběstačnost a porozumění sebe sama. Interkulturalita nezahrnuje identifikaci s jinou skupinou nebo přijetí kulturní zvyklosti jiné skupiny.

¹Geert Hofstede H., Gert Jan Hofstede Kultury a organizace in Software mysli - McGraw-Hill, New York, 2005

Pro interkulturní zkušenosti máme v on-line aplikaci životopisu následující:

JAZYKY A CESTOVÁNÍ:

Kde jsem byl/a

Jaký jazyk jsem používal/a:

Čeho jsem si všiml/a

Co jsem viděl/a

Co jsem jedl/a a pil/a

Jaké tradice jsou v dané zemi

Co jsem se naučil/a o jiné kultuře a jazyce

atd.

Jakým způsobem vidíte propojení s Metodikou, je nutné tuto část aplikace nějak v metodice komentovat?

Literatura:

1. The autobiography of Intercultural Encounters,

http://www.coe.int/t/DG4/AUTOBIOGRAPHY/AutobiographyTool_en.asp, 15.2.2011

2. Geert Hofstede H., Gert Jan Hofstede Kultury a organizace, Software mysli - McGraw-Hill, New York, 2005.